

V BRÁZDE METODOVEJ 2015

Gréckokatolícky kalendár

ISBN 978-80-85581-66-9

BYZANT Košice
vydavateľstvo Spolku sv. Cyrila a Metoda v Michalovciach
2014

Testament sv. Jána Pavla II. gréckokatolíkom

(K 20. VÝROČIU ORIENTALE LUMEN)

Druhého mája, na sviatok prenosenia ostatkov svätého Atanáza Alexandrijského, uplynne dvadsať rokov odvtedy, čo rímsky pápež, dnes už svätý Ján Pavol II., uverejnil apoštolský list Orientale Lumen (Svetlo z Východu). Napísal ho pri príležitosti 100. výročia významného apoštolského listu Orientalium Dignitas (Dôstojnosť Východu), ktorý napísal rímsky pápež Lev XIII. Orientale Lumen je pre nás gréckokatolíkov nepochybne najvýznamnejší dokument svätého pápeža slovanského pôvodu. Najvýznamnejší je preto, lebo sa osobitne obracia na východných katolíkov (osobitne oslovuje východných katolíkov) a celý pojednáva o východnom kresťanstve. (To pravda zahŕňa nielen gréckokatolíkov, ale aj katolíkov ďalších obradov – arménskeho, koptského, etiopskeho... a samozrejme aj nekatolícke východné cirkvi.) V krátkosti si teraz z neho priblížme aspoň niektoré významné myšlienky.

Hned' v úvode sv. Ján Pavol II. jasne hovorí, že východné obrady sú rovnako súčasťou Katolíckej cirkvi ako obrad latinský, sú rovnako úctyhodné, spásonosné a katolícke. Bez východných obradov by katolícka cirkev nebola skutočne katolíckou, čosi by jej chýbalo. „*Kedže naozaj veríme, že úctyhodná a starobylá tradícia východných cirkví je integrálnou časťou dedičstva Kristovej cirkvi, prvou nevyhnutnosťou pre katolíkov je poznáť ju, aby sa ľuďom mohli žiť... Je nevyhnutné, ... aby bol Cirkvi a svetu navrátený plný prejav katolicity cirkvi, vyjadrený nie iba jednou tradíciou...*“ (č. 1 a ďalej; por. aj č. 20). Významné a pre niektorých možno prekvapujúce je, že v dokumente sa len málokedy rozlišuje katolícky a nekatolícky kresťanský Východ (zjednodušene gréckokatolícky a pravoslávny), čo znamená, že majú jedno a to isté spoločné dedičstvo. V dokumente sú vnímané väčšinou jednoducho ako kresťan-

ský Východ, resp. východné cirkvi – ako jednotný celok. Svätý rímsky pápež si je vedomý a dáva najavo, že pravoslávni i východní katolíci majú spoločnú tradíciu liturgickú, spirituálnu, právno-disciplinárnu i teologickú. „*Naši východní katolíčki bratia sú si dobre vedomí toho, že spolu s pravoslávnymi bratmi sú živými nositeľmi tejto tradície*“ (č. 1, por. aj č. 21 a ďalšie).

Ďalšou pre niektorých možno novotou je potvrdenie, že východné cirkvi majú svoju vlastnú teológiu, ktorá je tiež katolíckou teológiou, i keď sa niekedy líši od rímskokatolíckej teológie (o tom pojednáva najmä č. 5-6). Sv. Jánovi Pavlovi

Sv. Ján Pavol II. a konštantínopolský patriarcha Bartolomej

všetkých východných cirkví a je súčasťou ich spoločného dedičstva. Toto sa dá zhrnúť v myšlienke, ktorú už na konci 2. storočia vyjadril sv. Irenej: „Boh sa stal synom človeka, aby sa človek mohol stať synom Boha. Táto teológia zbožštenia ostáva jedným z objavov osobitne vzácnych východnému kresťanskému mysleniu“ (č. 6).

Veľa priestoru venoval Ján Pavol II. aj mníšstvu – životu v hlbokej modlitbe a spojení s Bohom v snahе o čo najdokonalejšie naplnenie krstného povolania. Zdôrazňuje potrebu kontemplatívneho mníšstva v dnešnom svete. „Kláštor je prorockým miestom, v ktorom sa stvorenie stáva Božou oslavou a kde sa kon-

krétny žiťy príklad lásky k blížnemu stáva ideálom ľudského spolunažívania, kde ľudská bytosť hľadá Boha bez bariér a prekážok, miestom, ktoré sa takto stáva oporou pre všetkých, nosí ich v srdci a pomáha im hľadať Boha“ (č. 9). „Práve v postupnom odtrhnutí sa od toho, čo mu vo svete prekáža vo vytvorení spoločenstva so svojím Pánom, spoznáva mních svet ako miesto, v ktorom sa odráža krása Stvoriteľa a láska Vykupiteľa. Mních vo svojej modlitbe vyslovuje epiklézu Ducha nad svetom a je si istý, že bude vypočutý, pretože táto jeho modlitba má účasť na samotnej Kristovej modlitbe. A tak v sebe cíti zrod hlbokej lásky voči ľudstvu, tej lásky, ktorú na Východe modlitba často oslavuje ako

atribút Boha, priateľa ľudí (čelovikoľubca), ktorý neváhal obetovať svojho Syna, aby zachránil svet“ (č. 14).

I keď viaceré veci v tomto apoštolskom liste sa nám môžu zdať akoby nové, sú oddávna súčasťou našej autentickej tradície a len upadli do zabudnutia či boli vytlačené cudzorodými (najmä latinskými) prvkami. Sv. Ján Pavol II. nás uistuje, že patria k plnej univerzalite cirkvi a vyzýva k ich obnove, oživeniu. „Viackrát bolo pripomenuté, že plná jednota, ktorá bola už uskutočnená medzi katolíckymi východnými cirkvami a Rímskou cirkvou, nesmie mať za následok umenšenie ich vedomia vlastnej autentickosti a originality. Kdekolvek by sa tak bolo stalo, Druhý vatikánsky koncil ich vyzýva, aby znova odhalili svoju identitu, keďže «majú právo a povinnosť spravovať sa podľa svojich vlastných ustanovení, ktoré odporúča úctyhodná starobylosť a ktoré lepšie vyhovujú povahе ich veriacich a podľa všetkého účinnejšie zabezpečujú dobro duší»“ (č. 21).

Napokon oslovouje sv. Ján Pavol II. aj latinských katolíkov, aby spoznávali a ctili si kresťanský Východ. „A obrátenie sa vyžaduje aj od latinskej cirkvi, aby rešpektovala a naplno spoznala hodnotu východných kresťanov a aby s vďačnosťou prijala duchovné poklady, ktorých nositeľmi sú pre dobro celého katolí-

keho spoločenstva východné katolícke cirkvi; aby ovela viac ako v minulosti konkrétnie dokazovala, nakoľko si cení a obdivuje kresťanský Východ a za aký podstatný pokladá jeho prínos k tomu, aby bola naplno prežívaná univerzalita cirkvi“ (č. 21).

Mohli by sme pokračovať mnohými ďalšími myšlienkami o ekumenizme, liturgii... Najlepšie ale asi bude zahŕbiť sa priamo do textu tohto apoštolského listu, ktorý pre nás napísal už zosnulý rímsky pápež svätý Ján Pavol II. Dovolil by som si ho považovať za akýsi jeho testament pre nás, východných katolíkov. Začína sa našu opäťovnú pozornosť a dôslednejšiu reflexiu.

ThLic. Andrej Škoviera

N.B. Istý problém predstavuje fakt, že apoštolský list Orientale Lumen existuje v dvoch slovenských prekladoch – pomerne skoro po napísaní vyšiel aj v slovenskom „preklade“ v Spolku sv. Vojtecha, preklad bol však veľmi nekvalitný, terminologicky zlý a na niektorých miestach bol zmysel oproti originálu dokonca prevrátený. Iný slovenský preklad pripravil vladika Cyril Vasilí a je dostupný na internetovej stránke www.grkat.nfo.sk, ten netrpí týmito neduhmi.

Sv. Ján Pavol II. a aténsky arcibiskup Christodulos

